

Gospodar in gospođinja

LETO 1935

4. SEPTEMBRA

STEV. 36.

V vrtu septembra meseca

September že ves lahko prištevamo k jesenskim mesecem, da si se koledarska jesen prične šele 21. t. m. značilna za ta mesec so: hitro krajsanje dneva, ponehavanje zračne topline, in pa običajne obilne padavine. Tudi rast vobče ponehava, samo plevel raste, da ga komaj sproti krotimo. Posebne nekatere za poletno in jesensko dobo značilne plevelne rastline se tako hitro razraščajo, da jih je težko izrjavati, ako le količkaj prenehamo s pletvijo. Večina vrtnih sadežev dorasča, dozoreva. Nekateri se pa vendar še posebno proti jeseni bujno razvijajo. V tem mesecu tudi še sejemo in sadimo razno povrtino za pozno jesensko ali rano spomladno rabo.

V prvi polovici sejemo zimsko solato, zimsko špinačo, in motovilec. Tudi mlado, nežno redkvico še lahko pridelamo, ako jo sejemo v začetku meseca. V toplejših krajih sejejo tudi zelje, ohrovt in karfijole. Ako mlade rastlinice srečno prebijejo zimo, imajo spomladi od imenovanih kapusnic prav rane pridelke. Najboljši špinačni sorti za jesensko setev sta Gaudry in Eskimo. Izmed zimskih solat so za naše kraje prav dobre sorte Nanscu, zimska ledenka in maslenka. Zimsko solato sejemo lahko med motovilec. Setev ponovimo večkrat v presledkih po 8 do 14 dni, ker je težko zadeti ravno pravi čas, da bi do zime ne bila prevelika ali pa premajhna. Prav tako sejemo po večkrat tudi motovilec. Najraneja setev (začetek septembra) da pridelek že v pozni jeseni ali začetek zime, poznejše setve so pa namenjene bolj za rano spomladno rabo. Ponekod sejejo ta mesec tudi po nekoliko peteršilja in korenčka, da imajo takoj spomladi mlad in nežen pridelek.

September je čas, da sadimo šalotke in zimski česen. Ta dva sadeža morata še v jeseni ozeleneti, potem se drugo

leto povoljno razvijata. Proti koncu meseca že lahko presajamo zimsko solato. Včasih je pa bolje, da jo pustimo čez zimo v sejalnici in jo presadimo šele spomladi.

Kdor namerava sejati koščice od breskev, marelic, črešenj in peške od jablan in hrušek, naj seje to seme čimprej v septembru, da bo zanesljiveje kalilo takoj prvo pomlad. Z istim uspehom sejemo sedaj proti jeseni razno seme gozdnih rastlin za žive meje in drugo rabo. Prav posebno opozarjame na setev breskovih koščic. Kdor ima primeren prostor, naj jih seje kar na mesto, kjer hoče imeti drevo. Precej prvo leto jih lahko okulira, v drugem letu zrasto že zastavna drevesa in tretje leto imamo že lahko pridelek — seveda, če je zemlja in lega prikladna.

Za vse setve in saditve je treba zemljo dobro pripraviti — torej pognojiti s predelanim gnojem ali še bolje s kompostom in temeljito preštihati, zrahljati in poravnati. Sejmo vedno le v lepem, suhem vremenu in setev potlačimo ali povaljajmo. Če je slučajno dalje časa po setvi solneno, toplo vreme, je zelo koristno, ako posejane gredice pokrijemo ali kakorkoli obsenčimo, da se površina ne izsuši in kalenje ne ovira. Nekatero seme je v tem oziru zelo občutljivo (motovilec, endivija).

September je doba za endivijo, pozno zelje, karfijole. Endivijo po potrebi okopamo in ko je dorasla, povežemo ali pokrijemo, da se ubeli. Toda vežemo in pokrivamo jo le v lepem, suhem vremenu, ker sicer sila rada gnije.

Pridelovalci zelenjadnih in cvetličnih semen imajo ta mesec glavno žetev. Zrele semenske rastline požanjemo ali populimo, povežemo v snope, ki jih obesimo na suh prostor pod streho, da seme pozori. Omeli ali omlatili jih bomo pozneje. Lepo odbrano seme naj-

boljše kakovosti pa dobimo, ako pobiramo na rastlini najlepše plodove (stroke, koblje, glavice) sproti, ko dozorevajo. Tako nabiranje semena je možno pa le v malem za domačo potrebo. Nikdar ne pozabimo, da nebi semena označili z imenom sorte. Le pristno seme dobre sorte z zanesljivim imenom ima pravo veljavo. Nekatero zelenjadno seme (od kapusnic, solate itd.) moramo skrbno zavarovati pred pticami, ki so velike ljubiteljice, posebno oljnatih semen.

Kakor v zelenjadnem vrtu, prav tako je tudi v okrasnem delu vrta, mnogo opravil, ki spadajo v dobo, ko se pričinja jesen. Do sredi meseca še lahko cepimo vrtnice po Forkertovem načinu. Namesto da bi na divjaku lub navzkriž prerezali in odluščili, izrežemo natančno tak ščitek kakor velik je ščitek z žlatnim očesom. Nato pritisnemo ta ščitek na izrezano rano na divjaku, povežemo s rafijevim lčjem ali debelim bombažem in okrog in okrog previdno zamažemo s cepilno smolo.

Proti koncu meseca presajamo na stalno mesto dvoletne cvetice, kakor

mačehe, potočnice, marjetice, zvončnice nageljne itd. Tudi je sedaj čas za saditev čebulnice, izmed katerih so brez dvoma najlepši in najcenejši **tulipani**, zlasti zvrst z imenom **Darvin**. Kjer so v vrtu miši ali celo voluharji, treba čebulice na kak način zavarovati pred temi glodavci, katerim so uprav tulipani prava slaščica. Navadno delamo tako, da preden sadimo, zmočimo čebulice z vodo in jih mokre povaljamo v prahu **menige**; to je rdeča barva, ki jo uporabljajo za prvo pleskanje železa (minij). Včasih pa niti to ne pomaga. Zato treba golazen poloviti, zastrupiti ali na kak drug način pregnati iz vrta.

Še enkrat ves vrt temeljito osnažimo, prekosimo trato, oplevimo pota, privežimo dali je odstranimo vse ocvelo in suho rastlinje in zatrimo vsak plevel. Vsaj toliko pazimo, da plevel ne zraste do cvetja.

Ko se jame mesec nagibati h koncu in so noči bolj in bolj hladne, spravimo bolj občutljive lončnice na varno, da jih ne dobi slana. V drugi polovici septembra umaknimo tudi krizanteme na varno. Če jih dobi slana, ne bo kaj prida cvetja.

Izmenjava semena

Vsak kmet dobro ve, da je pridelek zelo odvisen od kakovosti semena. Ravnotako je znano, da domače seme sčasoma opeša, se izrodi, degenerira, se zbaštarda in zato ga je po potrebi izmenjati. Glede tega pa razločujemo dva načina: izmenjava semenskega blaga, pri čem ostanemo pri isti sorti sadeža, slično toda boljše seme si pa poiščemo drugod; in izmenjava sorte, če nismo več zadovoljni z dosedanjo vrsto, ampak hočemo poskusiti z drugo, mordaž zlahnejšo.

Izmenjava semenskega blaga je potrebna tedaj, ko je domača rastlina opešala in ne dobimo od nje več zadostnega pridelka; pa tudi takrat, če je domači pridelek slab bodisi zaradi suše ali moče ali pa zaradi bolezni ali škodljivcev. Vedno se moramo držati načela, da slabega semena nikdar ne spravljajmo v zemljo, kajti tedaj je izguba že v naprej zagotovljena.

Glede izmenjave semenskega blaga zlasti zaradi opešanja rastlin vsled lege in

zemlje, imamo dosedaj sledeče izkušnje. Najhitreje se izrodi **krompir** in sicer najprej v toplih krajih, na težkih apnenih tleh posebno tedaj, če mu močno gnojimo z dušičnatimi gnojili. Tam nastane večkrat potreba izmenjati ga celo vsaki dve ali tri leta. To vedo dobro Francozi, ki naročajo vsako leto iz Holandske na stotine vagonov semenskega krompirja, ki ga naprej rabijo za seme kvečjemu do treh let.

Toda ne samo lega in zemlja, ampak tudi vreme vpliva na kakovost semenskega blaga. Sušna leta n. pr. dajo vedno slabo zrnje za seme, še slabše učinkujejo na krompir, ki je večkrat sploh neraben za saditev. To dobro vedo naši Dolenjci in Belokrajinci, ki po vsakem takem letu iščejo krompir za saditev po Gorenjskem ali Štajerskem tam, kjer je bilo več dežja. Tako se bo godilo tudi prihodnje pomladi, da bo vsled letošnje suše vsesplošno povpraševanje po krompirju. Žal, kakor dosedaj kaže, ga ne bo veliko. Zato nujno

priporočamo vsem tistim krajem, ki bodo letos pridelali slab krompir, naj že sedaj poizvedo, odkod si bodo priskrbeli dobro seme in naj si ga že jeseni zagotovijo. Po dosedanjih izkustvih je namreč spomladi po sušnih letih živahno povpraševanje po njem tako, da je težko ugoditi vsem naročnikom. Tedaj se zgodi, da marsikdo ostane brez dobrega semena in mora saditi slabo domače gomolje ali pa omejiti saditev krompirja.

Toda ne samo pri tem sadežu, ampak tudi pri tistih rastlinah, ki se rade skrižajo, ker se najraje oplode s tujim cvetnim prahom, je treba pogosto menjati seme; tako n. pr. pri rži. To žito mnogo prej opeša v svoji rodovitnosti kot pšenica, ječmen in oves, ki se oplode z lastnim prahom. Pri izmenjavi rži, pa tudi drugih žit, vzamemo najrajši seme iz bolj gorskih, hladnejših krajev s slabšo zemljo, ker rastline iz neugodnejših razmer bolje uspevajo, če pridejo v boljše zemlje in v miljeje podnebje.

Najbolj trajne so tiste rastline, ki se same oplodijo, zato jih na istem posestvu lahko gojimo desetletja, ne da bi opešale v svoji rodovitnosti. Toda pogoj je, da so vedno dobro prehranjevane. Če jih zanemarjamo tako glede gnojenja kakor glede obdelovanja zemlje in oskrbovanja, začno stradati in tedaj naravno ne morejo roditi dobrega semena. Če je to vzrok pešanju domače vrste, tedaj zadostuje, da jo začnemo bolje gojiti in oskrbovati, in rastlina bo zopet bogato rodila.

Izmenjava vrste je potrebna, če je domača ali katera druga doma gojena sorta popolnoma opešala ali če se z novo sorto hoče izboljšati pridelek glede množine ali glede kakovosti. Tako nameravajo letos v Dunavski banovini zmenjati domače vrste pšenice z novimi sortami »Bankut« in »Lederer 10/2«, ki sta v svoji kakovosti slični najboljši svetovni pšenici »Manitoba« iz Kanade. To pa zaradi tega, ker inozemstvo kupuje le malo več pšenice in še to le ono najboljše kakovosti. V ta namen je »Prizad« že kupila v Madžarski 100 vagonov pšenice sorte »Bankut«, ki jo bo razdelila kmetovalcem Banata, da jo bodo gojili v večjem obsegu. Tu je izmenjava sorte na mestu.

Toda izmenjava sort ni vedno priporočljiva. Tako so n. pr. v zadnjih letih, ko smo imeli v Sloveniji slabe žitne letine, tukajšne oblasti priporočale in uvajale semensko pšenico iz Banata za naše večinoma gorate kraje. Tam, kjer so bile razmere kolikor toliko slične onim iz Vojvodine, je uvožena pšenica dala prvo in deloma tudi še drugo leto prav dobre pridelke. Toda že v tretjem letu je tako opešala, da je postala mnogo slabša nego domača. Tisti kmetovalci, ki so le del svojih njiv posejali s tujo pšenico, drugi glavni del pa z domačo, niso imeli velike škode. Oni pa, ki so se zanesli le na banatsko, so tudi v sicer ugodnih letih imeli slab pridelek. Zato moramo pri izmenjavi sort postopati zelo previdno in izvesti poskuse le z manjšo količino, da se po nekaj letih prepričamo, če more nova vrsta popolnoma nadomestiti prejšnjo. Največkrat so domače vrste še najboljše, manjka jim samo odbira oziroma požlahtnjevanje in potem prekosijo tudi vse tuje še tako povečevane sorte.

O našem belem krompirju oneidovcu trde kmetje ponekod že več let, da peša, slabi, gnije, da se je izrodil, zato ga treba izmenjati s kako drugo boljšo vrsto. Zato se je v zadnjih desetih letih od različnih strani, celo od kmetov samih preizkušalo številne nove sorte krompirja: avstrijske, češke, poljske in holandske. Izmed teh se je še najbolj razširila vrsta Alma. Vse druge so po par letih popolnoma odpovedale. Tako smo še vedno ostali pri našem oneidovcu. Imamo sicer še nekaj drugih vdomačenih sort na Štajerskem, ki imajo pomen za posebne krajevne razmere.

S tem pa nočemo trditi, da so vse domače sorte rastlin tudi najboljše. Gotovo bomo sčasoma prisiljeni vpeljati druge požlahtnjene vrste z boljšim pridelkom, kakor to zahtevajo potrošači, kajti proizvajalec mora svoje pridelke prilagoditi njih ukusu, če jih hoče vnovčiti.

Še na nekaj bi treba bilo tu opozoriti. Poudarjali smo, da sorte, ki prihajajo iz neugodnejših, trdih razmer v ugodnejše, bolje uspevajo nego narobe. Zato bi morala biti semenogojna postaja za vzgojo požlahtnjenih vrst za Slovenijo nekje na

Gorenjskem v goratem detu dežele ne pa v Prekmurju, kjer so razmere ugodne za ravni- no, niakor pa ne za gorate kraje.

Pri izmenjavi domačih sort z boljšimi ali s požlahtnjenimi in sploh pri izmenjavi semenskega blaga je torej sledeče upoštevati: Vrste, ki uspevajo v neugodnih legah, so najbolj primerne za milejše polo-

žaje. — Menjamo lahko sem- v vlažne kraje in iz slabih zemlja v boljše. Če ravnamo nasprotno, oživimo neuspeh. — Najbolje so seveda sorte, ki rasejo v sličnih razmerah. — Vsako izmenjavo sort je izvesti najprej v manjšem obsegu, da se prepričamo o njih dobroti in da ne doživimo večjega neuspeha. L.

Dr. vet. L. Kocjan:

O zastrupljenju prašičev vsled napačne prehrane

Znano je, da je prašič od vseh domačih koristnih živali najbolj občutljiv. Potek bolezni zastrupljenega prašiča vsled napačne in zdravju škodljive hrane, kakor tudi obolele zastrupljene živali, so zelo različni, čeprav pri vseh teh obolenjih obstojajo v glavnem motnje organov prebavil. Tudi ugotovitev, če je prašič poginil vsled zastrupljenja po hrani, je pogosto zelo težka. Za točno ugotovitev zastrupljenja po hrani so potrebni številni podatki, pred vsem moramo čim točneje poizvedovati in navesti vse podatke o kakovosti in množini posameznih vrst hrane, ki smo jo dajali živalim zadnje dni pred obolenjem.

Za primer bom navedel zastrupljenje prašičev, povzročeno po izključnem hranjenju s pesnim perjem.

V poznem poletju ali jeseni, ko dozoreva krmna pesa in repa, prično v raznih krajih naši slovenski prašičerejci krmili prašiče s pesnim perjem. Mnogi siromašnejši rejci ali vsled pomanjkanja druge hrane ali iz navade v tem času prično hraniti prašiče izključno samo s tem perjem ali pa dodajajo zelo malo druge, za zdravje potrebne hrane in to celo po več tednov. Malo znano je, da je tako enostransko, več tednov trajajoče hranjenje povzročilo v mnogih slučajih nenadno obolenje prašičev. Nenadno oboleli prašiči so večinoma v par urah poginili, ako niso bili pravočasno poklani.

Te vrste obolenja ali boljše zastrupljenja vsled hranjenja s pesnim perjem nastopijo nekaj ur po opoldanskem

ali večernem hranjenju in je potek zelo hiter, nekaj ur trajajoč. Znano je, v zadnjih letih in natančneje raziskano več slučajev, da je gospodinja ali gospodar našel v svinjaku vse ali pa večinoma vse živali mrtve, dasi so bili ti prašiči še pri zadnjem hranjenju pred nekaj urami popolnoma zdravi. Prašičerejec je bil trdno prepričan, da mu je nekdo prašiče zastrupil ali pa so prašiči požrli nek strup, glede katerega si nikakor ni mogel biti na jasnem. Po vseh dosedanjih preiskavah v drugih državah, katere smo deloma tudi mi vršili, pripisujemo zastrupljenje po takem hranjenju oksalni kislini, ki se nahaja v precejšnji količini v želodecu in v prebavljeni hrani poginjenega prašiča. Neprebavljena hrana pa obstoja po večini iz neprebavljenih ostankov perja.

Dasí je ponekod hranjenje z pesnim perjem zelo udomačeno pri naših rejcih, je zanimivo, da se obolenja in pogini pojavljajo le pri nekaterih prašičerejcih in to ne v začetku, ko smo pričeli z izključnim hranjenjem s pesnim perjem, ampak nastopi obolenje in nagel pogin še-le po nekoliko dneh ali pa še-le tednih, ko smo nepretrgano krmili izključno s pesnim perjem. Ni bilo razlike, če so dobivali prašiči takoj sveže natrgano perje, odnosno takoj, ko se je izkuhalo ali pa perje, ki je bilo kuhano že dalj časa pripravljeno.

Zanima nas, kako spoznamo te vrste obolenja in zastrupljenja. Primer zastrupljenja, kjer je obolelo večje število prašičev, je mel sledeči potek: v svinjaku, kjer se je nahajalo 20 pra-

šičev, so bile pri opoldanskem hranjenju vse živali zdrave in so vso hrano, ki je obstojala samo iz kuhanega pesinega perja do zadnjega pojedle. Pri bližno dve uri potem, ko jih je hotel gospodar spustiti v tekališče, je opazil, da so bile vse živali več ali manj bolne, nekatere tako hudo, da jih je moral takoj zaklati. Bolni prašiči so mirno apatično ležali v svinjaku in nikakor jih ni bilo mogoče, da bi stali. Zadnje noge jih niso držale. Pri nekaterih je bilo opaziti krče mišičja. Pri vseh obolelih prašičih so bila ušesa in noge mrzle in je tudi telesna temperatura bila zmanjšana. Znašala je od 37,5 do 38,5 stopinj Celzija. Normalno ima prašič 39—40 stopinj. Barva kože, ki je pri zdravih prašičih nekoliko rozardeča, je bilo sivo-plava. Posebno dobro se je izražala svinčeno-siva barva rila. Nekateri živali so kolcale in povračale. Dihanje je bilo pospešeno. Nadaljnje znake, ki jih lahko ugotovi samo živinozdravnik, ne bomo naštevali, navedli bomo le glavne znake v opozorilo prašičjerejcem na to zastrupljenje, ker je s pravočasnim zakolom, ako je živinozdravniška pomoč izključena vsled velike oddaljenosti živinozdravnika ali drugih vzrokov, mogoče rešiti vsaj meso, ki je užitno za človeško hrano. Vsled naglega poteka bolezní je potrebno napraviti hitro odločitev.

Čebele roparice

Čebele so v premnogih ozirih zanimive živalce. Sila ostro imajo zlasti razvit nagon o družinski skupnosti. Domača čebela iste družine je vsikdar ljubeznivo sprejeta in ji je vse družinsko »premoženje« na razpolago. Čim pa poskusi priti v panj tuja čebela, ki ni težko obložena s sladkimi darovi, jo straža takoj pri vходу odločno zavrne in odžene. Ta ostrí čút družinske pripadnosti je božja Modrost namenila posebnemu namenu. Ako bi se družine ne ločile ostro med seboj po baže nekem posebnem vsaki družini svojskem duhu, ne bi bilo možno strogo ločiti med družinami kaj je moje in kaj tvoje. Družina bi lahko nemoteno odnašala sosedu med in jo osušila, ta bi si ga pa spet mogla nadomestiti iz drugega panja. Cvetela bi najbujnejša tatvina, ki bi rodila neznošno anarhijo v čebelnja-

Omenil sem ravnokar, da oboli ali večje število prašičev kmalu po hranjenju ali pa obole le nekateri; dočim jih nekaj ne kaže sploh nobenih znakov bolezní. Živali so mrzle, dočim so pri najbolj razširjeni in poznani bolezní prašičev v naših krajih, svinjski rdečici, skoro ves čas trajanja bolezní prašiči vroči. Vročino imajo prašiči tudi pri svinjski kugi, ki je v zadnjih letih kaj pogostna kužna bolezen naših prašičev. Češče se dogaja, da pogine prašič med dvema obrokom hranjenja in da potem živinozdravnik pri raztelesenju ugotovi znake zastrupljenja. Nekateri živali, ki istočasno lažje obole, se kmalu opomorejo.

V svrhu preprečitve zastrupljenja s pesnim perjem priporoča Hotter pri kuhanju pesinega perja dodati na 10 kg svežega perja 10 gr ali 1 žlico krede, S tem napravimo oksalno kislino neškodljivo. Kljub temu je potrebna previdnost pri izključnem hranjenju s pesnim perjem. Zlasti siromašnejši prašičjerejci naj se pouče o možnosti težkih posledic zastrupljenja, ki lahko nastane vsled nepretrganega večdnevnega ali tedenskega hranjenja s pesnim perjem. Dajajmo samo to hrano le v najnujnejših slučajih in tedaj le nekaj časa zaporedoma po zgoraj omenjenih navodilih obenem z drugo izdatnejšo hrano.

kih in uničila vsak čebelarski uspeh. Kako sam na sebi neznan in na videz malopomemben čút, pa vendar tako važen!

Hvala Bogu je pa ravno ta nagonski čút zelo razvit. Zato pri čebelah o tatvini skoro ne more biti govora. Se že tu in tam vsled posebnih prilik posreči tujki, da se nasrka medu, ali slučaji so redki, da jih skoro ni treba omenjati. Nastane pa ob izrednih pašnih razmerah ropanje. Že beseda pove, da je tu boj. In zares! Ker ne gre zlepa, mora iti zgrda. Zlasti v ajdovi paší in tik po njej je nevarnost ropanja posebno velika. Ajda medj samo dopoldne. Po poldne imajo čebele časa na pretek, da stičejo, kje bi se tudi popoldne dalo kaj dobiti. Če zunaj ni, je pa v panjih, iz katerih presladki duhovi puhtijo in se daleč naokrog širijo. Pa se začne pri

šibkih družinah sprva polagoma, posamezno, potem pa vedno huje. Vname se boj na življenje in smrt. Ropnice, ki so enkrat okusile sladkost tujega medu, se ne dajo odvrniti. Preje poginejo. Domačinke pa svoje imetje junaško branijo. Spoprijemljejo se med seboj in se v sunkovitih krogih bojujejo, dokler ni ena pičena in se vsa ohromela od strupa ne spusti v beg, pa v kratkem pogine. Zleteti sploh ne more. Posledica takšnega boja, ki zavzema strahotne dimenzije, so strašanske. Pred panji je cele kupe mrličev, vendar boj traja dalje, dokler se napadeni panj ne uda. Ko je ta izropan, se lotijo drugega in tudi več hkrati in rop se širi liki požar v vetru. Škoda je velika: ne samo na izropanem medu, marveč tudi na poginuli živali. Če kdaj, je ob takšnih prilikah potrebno, da čebelar ve, kaj mu je začeti.

Namenoma smo bolj obširno pojasnili naravno (biološko) osnovo ropanja, ker je poznanje le-te zanesljiv kažipot čebelarju v boju z ropanjem. Predvsem mora takoj poznati pričetke ropa. Kakor je težko in skoro nemogoče udušiti požar, ko je vse poslopje že v ognju; tako je domala izključeno popolnoma zatreti ropanje, ko se je docela razpaslo. Zato pazi zlasti po končani ajdovi značilno spoprijemanje in sukanje paši: čim se pojavi v več primerih ono dveh čebel, žrela priprli na eno samo čebelo. Vsak vesten čebelar je zožil žrela itak že takoj po ajdi, vendar ne tako občutno. Ko ropanja željne čebele občutijo, da se ne da priti v tuje panje, jih polagoma strast popusti. Prav tako je priporočljivo že med ajdovo pašo popoldne vsak dan žrela pripraviti, v mraku jih pa spet na stežaj odpirati.

Ako si pa pričetek ropanja že zamudil, moraš energično poseči vmes. Zoževanje ne bo več pomagalo pri napadenem panju. Ropnice kar pobesniijo in so naravnost divje. Tudi če bi napadeni panj za kak dan čisto zaprl z zapahom, ne bo uspeha. Ropajoče čebele ne odnehajo tudi več dni — panj pa nikakor ne more biti v čebeljaku toliko časa zaprt. Ne pomaga drugega, kakor napadeni panj odpeljati izven letalnega kroga domačega čebelnjaka (čez 5 km), če se ropajo domače med seboj, oz. onega čebelnjaka, odkoder so ropnice. Važno je tudi, da se ugotovi, kateri panji ropajo. To se da doseči s škropljenjem ropnic z barvasto (belo) tekočino in zasledovati, kam se vračajo. Če so iz tujega uljnjaka, bo treba pomoči sosednjih čebelarjev, ki je noben pravi čebelar odredi ne more. Kajti pravilo velja: danes meni, jutri tebi! Tudi čebelar, čigar čebele ropajo je na škodi. Več namreč trpi škode na izgubi živali, kakor je vreden priropani med. Zato je nujno potrebno, da si v času ropanja čebelarji pomagajo med seboj. Da spada čebelar — zločinec, ki s posebnimi sredstvi navaja žival k ropanju, v zapor, je jasno. — Ropajoči panj je treba za kak dan zapreti, če pa še ne odneha, ga pa odnesti v samoto, da se popolnoma pomiri.

Druga sredstva, ki jih priporočajo, so dvomljive vrednosti. Posebno, če je ropanje že v teku. Dobro je že med ajdovo pašo ob čebelnjaku politi nekaj karbolineja, ki uničuje vabljivo vonjavo ajdovega medu; med ropom tudi to nič ne pomaga. Nujno pa odsvetujemo čebelarjem med ajdo in 14 dni po njej po panjih brskati, posebno pa morda celo točiti. Previdnosti ni nikoli dovolj.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Krompirjevi zrezki. Štiri debele krompirje skuham v oblicah. Huhane odcedim in nato olupim, dokler so še vroči, olupljene zribam ali stlačim tako, da se poizgube vsi koščki. To stlačenje osolim, primešam dve žlici kisle smetane, eno celo jajce in za oreh surovega masla. Nato testo pognetem in izoblikujem podolgasto klobaso. To klo-

baso narežem na rezine oziroma na prst debele zrezke, katere potresem z drobtinami in spečem na masti. Ko so na obeh straneh lepo rumeni, jih dam kot prikuho ali kot samostojno jed na mizo.

Gorka fižolova polivka. Fižol skuham v slani vodi. Da se lažje skuha, ga že zvečer namočim. Dobro kuhanega pretlačim s fižolovko vred na prežganje, ki sem ga napravila iz dveh žlic masti in žlice moke. Za duh pridenem

lovorov list in vršiček majarona. Ko polivka nekaj minut vre, jo malo okisam in pridenem žlico kisle smetane. Ko še prevre, dam kot polivko k mesu ali kot polivko h krompirjevim zrezkom.

Kolerabe s krompirjem. Kolerabam osmukam liste, jih zrežem na rezance in skuham v slani vodi. Kuhane liste odcedim in osvežim z mrzlo vodo. Sadove kolerab olupim ter cele skuham. Ko so sadovi kuhani jih zrežem na rezance. V kozici napravim prežganje iz dveh žlic olja ali žlice masti in žlice moke. Za duh pridenem drobno sesekljano čebulo in zelenega peteršilja. Nato primešam prežganju zelenje in sadove in posebej kuham, na rezine ali koeke narezan krompir. Po potrebi še zalijem in pridenem ščep popra. Dam kot prikuho na mizo.

Piškotji z jelenovo soljo. Štiri cela jajca mešam s 25 dkg sladkorja toliko časa, da se speni in naraste. V to zmes prilijem osminko litra nezavretega mleka, 2 dkg jelenove soli in 60 dkg moke. Ko je to dobro premešano, pu-

stim na hladnem celo noč. Drugi dan primešam še 40 dkg moke, napravim in pognetem v testo, ter razvaljam za pol prsta na debelo. Nato zrežem različne oblike, katere spečem na pekači v precej vroči pečici.

Damski kolači. Štirinajst dkg sladkorja mešam s štirimi rumenjaki in štirinastimi dkg surovega masla. Ko je dobro zmešano, pridenem 14 dkg olupljenih in sesekljanih mandeljev, sneg iz štirih beljakov in osem dkg moke. Iz tega testa napravim za debel oreh debele kroglice, pritisnem s prstom na sredino, da se izdolbi jamica ter spečem v pečici. Predno dam kolačke na mizo, jim jamice napolnim s kakršnokoli marmelado.

Zgoščeno vino. Na en četrt litra belega vina, dam šest rumenjakov in tri žlice stolčenega sladkorja. Lonček v katerem imam te snovi, denem v vrelo vodo ter toliko časa godljam, da se tvarina speni in zgosti. Za bolnike in okrevajoče je tako vino zelo priporočljivo.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska borza. Devizni promet na ljubljanski borzi je zmeren in tečaji so ostali v zadnjem tednu več ali manj neizpremenjeni, izvzemši neznatnega gibanja. V prostem prometu je beležil angleški funt 234.94 Din, avstrijski šiling 8.42, španska pezeta 5.65, grški boni 0.34 Din. — Uradni tečaji: angleški funt 217.60, ameriški dolar 43.46, holandski goldinar 29.64, nemška marka 17.59, švicarski fr. 14.28, belgijski belga 7.36, italijanska lira 3.58, francoski frank 2.89, češka krona 1.82 Din.

ŽIVINA

g Mariborski živinski sejem 27. avgusta. Prigon je znašal: 12 konj, 20 bikov, 160 volov, 413 krav in 15 telet, skupaj 620 glav. Povprečne cene za kilogram žive teže so bile sledeče: debeli voli 3—3.50 Din, poldebili voli 2—2.50, vprežni voli 2—2.25, biki za klanje 2—2.50, glavne krave debele 2.25—2.75, plemenke krave 1.25—1.75, krave za klobasarje 1—1.25, molzne in breje krave

2.25—2.50, mlada živina 2.50—3, teleta 3—4 Din. Prodanih je bilo 327 glav. — Mese cene: volovsko meso I. vrste kilogram 8—10, II. vrste 6—8, meso od bikov, krav in telic 4—6, telečje meso I. vrste 8—10, II. vrste 4—6, svinjsko meso sveže 8—14 Din.

CENE

g Žitno tržišče. Položaj na žitnem trgu v Vojvodini je postal živahnejši, ker kupuje Prizad mnogo blaga in ga naklada na vlačilce za izvoz. Pa tudi za domače potrebe veliko kupujejo in zlasti sremske pšenice gre mnogo v Južno Srbijo, kjer je bila letos slaba letina ne samo po množini, ampak tudi po kakovosti. Kmetje pa tudi veliko dovajajo za odkup. Pšenica stane v prostem prometu po 120—122 Din 100 kg. Mlini so v zadnjih dneh zvišali cene moki za 5 par pri kilogramu. — Koruza je čvrsta in zahtevajo za njo že po 96—98 Din za 100 kg na postaji Indjija. Izvažajo se v Avstrijo in Italijo v precejšnjih količinah. V Sloveniji še ni posebnih kupčij, pač pa je pričakovati, da se bo po-

vpraševanje poživilo prihodnje dni. — Na žitnem trgu v Somboru beležijo sedaj naslednje cene: rž bačka 110—112.50, ječmen bački in sremski novi 63—64 kg težak po 117.50—122.50, spomladanski po 63—64 kg 135—140, baranjski 67—68 kg 140—145, koruza bačka in sremska 94—95, moka bačka 0g 0gg 195—215, štev. 2 175—195, štev. 5 155—175, štev. 8 97.50—102.50 Din. Fižol bački 270—290; otrobi 87.50—90 Din.

g Razvoj hmeljske kupčije v Zalu. Ko je bil hmelj obran, se je začela razvijati kupčija z njim, toda ne v pravi smeri. Zlasti prekupčevalci, pa tudi nekateri brezvestni trgovci so začeli hmeljarje begati, češ, da bo letos hmelja v izobilju in mu bo cena padla. Posledica je bila, da so začeli ti ponujati hmelj za vsako ceno. Nastopila pa sta tržni nadzornik in okrajno načelstvo proti taki nerealni kupčiji in sedaj se plačuje dobro blago po 25—28 Din kg. Cena našemu hmelju bi morala biti v primeri s žatečskimi cenami nekako 35—40 Din. Toda dvomljivo je, če se bo ta cena letos dosegla.

PRAVNI NASVETI

Ubiti piščanec. J. H. S. — Soseđa, ki nima niti toliko zemlje, da bi mogla voz na svojem obrtni, redi precej kokoši in piščancev, ki se pasejo vedno na vaši zemlji. Ko ste zadnjič podili sosedove kokoši, ste tudi kamen zagnali za njimi. Soseđa vas je obdolzila, da ste ji piščanca ubili, pravi, da ima zato tudi pričo, vi pa trdite, da piščanca niste ubili šla vas je tožit. Vprašate, če boste obsojen in če je kaj po postavi določeno, koliko sme imeti kokoši, kdor nima lastne zemlje. — Ker ste vrgli za kokoši kamen — kar sami priznate —, je verjetno, da ste piščanca zadeli; seveda ni takoj obležal, sicer bi ga videli, pač pa je poginil doma. — Postava nikjer nič ne določa, koliko sme kdo imeti perutnine. Vsak lastnik kakršnekoli živine je pač dolžan, da prepreči, da njegove živati ne delajo drugim škoda. Če se sosedove kokoši pasejo na vaših travnikih in njivah, jih smete prepoditi in za storjeno škodo od lastnice zahtevati odškodnino, pobiti pa piščancev ne smete.

Nemaren dolžnik. M. K. B. B. — Neki obrtnik vam je bil dolžan. Tožili ste ga in potem predlagali izvršbo. Sodišče mu je zarubilo kolo in še nekaj manjvrednih predmetov. Ko je bila določena dražba kolesa, vam je dolžnik obljubil, da bo v

obrokih plačeval. Verjeli ste in odstopili od dražbe kolesa. Sedaj je pa ta obrtnik kolo drugemu prodal in pravi, da vam sploh ne bo plačal, ker ste ga tožili. Vprašate, kako bi prišli najhitreje do plačila. — Ker ste vi odstopili od dražbe kolesa, je bilo prodajno postopanje ustavljeno in šele po preteku 6 mesecev lahko zahtevate prisilno prodajo kolesa. Vendar je kolo še vedno ostalo za vašo terjatev zarubljeno in ga dolžnik ne sme prodati. Če je pa kolo prodal, ga lahko vi ovadite sodišču in bo za to kaznovan. Ker je dolžnik obrtnik, proizvedite, če mu je kdo kaj dolžan. Potem predlagajte pri sodišču rubež te terjatve, tako da jo bo dolžnikov dolžnik vam izplačal namesto obrtniku. Dokler ne bo vaša terjatev z obrestmi vred in z vsemi pravnimi in izvršilnimi stroški plačana, lahko vedno z izvršbo nadlegujete zamudnega dolžnika.

Nepredvidna nevesta. P. R. K. — Pred 11 leti ste se poročili z možem, katerega starši so imeli poleg svojega posestva še drugo, zanemarjeno posestvo na katero ste se z možem naselili. Mislili ste, da bodo to posestvo izročili vašemu možu in sta zato oba na tem posestvu delala kot na svojem. S svojo doto in denarnimi podporami svojega očeta iz Amerike ste popravljali hišo, gospodarsko poslopje, nabavili živino itd. Sedaj so starši vašega moža to posestvo izročili drugemu sinu, ki vas sedaj preganja s tega posestva. Vprašate, kdo bo vam povrnil vso škodo, ker ste ves svoj denar in vse svoje delo vložili na posestvu. — Pogrešili ste takrat, ko ste se brez prave pogodbe naselili na tujem posestvu. Takrat bi se morali zavedati, da vas lastniki posestva vsak čas lahko zapodijo. Vsako dekle se mora pač premisliti, predno se odloči za tako nestalno bodočnost. Od posestva sedaj lahko vzamete le živino in gospodarske potrebščine, ki ste jih tekom let z možem napravili. Kar zakonca v času zakona pridobita, se v dvomu smatra, da je vse to pridobil mož. Če se sedaj ne bi z možem sporazumeli glede razdelitve živine itd., boste morali v tožbi dokazati, kaj ste kupili s svojim denarjem (doto) ali pa z denarjem, ki ste ga med zakonom dobili od očeta, in bo sodišče te stvari vam prisodilo. Vaš mož je v vsakem slučaju dolžan, da preživlja vas in vajine otroke.

Rodbinska pokojnina. J. Z. R. — Uradniški zakon jasno določa, da rodbinska pokojnina pripada ženi vplačevalca v uradniški pokojninski sklad in otrokom, rojenim v zakonitem zakonu ali pozakonjenim. Sestri samskega vplačevalca v pokojninski sklad torej ne pripada pokojnina.